

Bedrijfsuitkomsten in de particuliere bosbouw over 1979

E. P. Berger

Landbouw-Economisch Instituut, Sectie Bosbouw

De sectie Bosbouw van het LEI heeft de bedrijfsuitkomsten over 1979 in de Nederlandse particuliere bosbouw berekend. Dit onderzoek wordt sinds 1975 jaarlijks verricht op 91 bosbedrijven met meer dan 50 ha bos. Daar het doel en de opzet van dit onderzoek reeds meerdere malen in vorige artikelen van dit tijdschrift zijn beschreven, wordt, vooruitlopend op de publikatie van het rapport, in dit artikel direct overgegaan tot een beknopte samenvatting van de resultaten van het onderzoek over het jaar 1979.

Bij de presentatie van deze financiële resultaten dient men zich wel te realiseren dat de niet-direct in geld waardeerbare functies van het bos buiten beschouwing zijn gelaten. Tegenover functies als recreatie, natuur-, milieu- en landschapsbehoud kunnen slechts de opbrengsten uit recreatie alsmede de subsidies en bijdragen van de overheid worden gesteld zonder enige zekerheid te hebben dat deze overeenstemmen met de maatschappelijke waarde van deze functies.

Bedrijfsuitkomsten 1975 t/m 1979 in totaal

In tabel 1 is een overzicht gegeven van de gemiddelde kosten en opbrengsten per hectare van de 91 onderzochte bosbedrijven groter dan 50 ha over de periode 1975 tot en met 1979. Om voorkomende jaarlijkse verschillen in zowel de kosten en opbrengsten als het bedrijfsresultaat enigszins te nivelleren zijn in deze tabel naast de gerealiseerde resultaten van de jaren 1978 en 1979 tevens de voortschrijdende driejaarlijkse gemiddelden over de periode 1975 tot en met 1979 vermeld. Voorlopige conclusies over het jaar 1979 zijn de volgende:

- kosten:* - De totale arbeidskosten geven in 1979 gemiddeld per ha een duidelijke teruggang te zien, voornamelijk als gevolg van het vervallen van de E-regeling per 1 januari 1979.
- Ook de arbeidskosten van het eigen personeel zijn, als gevolg van een geleidelijke vermindering van het werknemersbestand, gemiddeld per ha iets gedaald.
 - De andere kostensoorten hebben in 1979, waar-

schijnlijk alleen door inflatoire invloeden, gemiddeld per ha een lichte stijging ondergaan.

opbrengsten: - De totale houtopbrengsten zijn gemiddeld per ha in 1979 sterk gedaald: vooral de houtopbrengsten uit eindkap en in het bijzonder van het op stam verkochte hout uit eindkap zijn lager dan in voorgaande jaren. Ook de opbrengsten uit geveld verkocht dunningshout zijn gemiddeld per ha gedaald. Er wordt dus, nog meer dan vorige jaren, om welke redenen dan ook hout gespaard.

- De opbrengsten van in het kader van de bosbijdrageregeling gesubsidieerde achterstallige onderhoudswerkzaamheden (75%-regeling) zijn in 1979 gemiddeld per ha duidelijk gestegen. De perikelen van de aanloopperiode worden blijkbaar minder, waardoor de regeling beter gaat functioneren.

- De (her)bebossingssubsidie heeft in 1979 gemiddeld per ha een stijging ondergaan. Naast de steeds hoger wordende kosten van (her)bebossing kan de beplante oppervlakte in 1979 wat groter zijn geweest, misschien samenhangend met de hogere houtopbrengsten uit eindkap in 1978.

- Met de sterke daling van de arbeidskosten van de E-regeling zijn de subsidies hiervoor eveneens sterk gedaald.

- Het negatieve bedrijfsresultaat is mede door bovengenoemde redenen gestegen tot een totaal van f 124,- gemiddeld per ha in 1979.

Geaggregeerde bedrijfsuitkomsten over 1979

De kosten en de opbrengsten van de steekproefbedrijven zijn voor 1979 geaggregeerd voor de gehele populatie (275 bedrijven, 47.191 ha bos) particulier bos groter dan 50 ha in Nederland. Tabel 2 geeft hiervan een overzicht.

Bedrijfsuitkomsten per grootteklasse

De bedrijfsuitkomsten gemiddeld per ha over 1979 zijn per grootteklasse vermeld in tabel 3. Hierbij valt het volgende op:

kosten: - De middelgrote bedrijven hebben ge-

Tabel 1 Voortschrijdende driejaarlijkse gemiddelde bedrijfsresultaten van 91 Nederlandse particuliere bosbezittingen, gemiddeld per ha over de jaren 1975 t/m 1979 in vergelijking met de individuele jaren 1978 en 1979

Kosten in gld/ha	driejaarlijkse gemiddelden				
	75 t/m 77 23123 ha	76 t/m 78 23128 ha	77 t/m 79 23138 ha	1978 23231 ha	1979 23242 ha
Arbeldskosten:					
loon eigen personeel	102	113	115	125	112
loon E/WV-regeling	79	100	90	108	56
div. berek. lonen	<u>10</u>	<u>15</u>	<u>23</u>	<u>20</u>	<u>30</u>
	191	228	228	253	198
Werk door derden	35	32	37	40	43
Werktuigkosten	21	25	27	28	29
Grond- en hulpstoffen:					
zaad en plantsoen	15	16	16	17	18
mest + bestrijd.midd.	1	1	2	1	2
overige materialen	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>2</u>
	17	19	20	20	22
Subtotaal	264	304	312	341	292
Bosbedrijfsgebouwen	1	1	2	2	2
Grond-en houtopstand:					
grond/watersch.lasten	20	21	21	21	21
heffing Bosschap	3	3	3	3	3
bosbrandverzekering	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>4</u>	<u>4</u>
	26	27	28	28	28
Beheer, leiding en toezicht:					
eigen beheerspers.	44	49	52	52	53
beheer door derden	26	29	31	33	35
berek.sal. eigenaar	16	17	17	19	17
afschr. + rente beh.pl.	3	6	9	9	9
overige beheerskosten	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>3</u>
	91	103	111	115	117
Overige bedrijfskosten	<u>4</u>	<u>4</u>	<u>4</u>	<u>4</u>	<u>4</u>
Totaal kosten	386	439	457	490	443

middeld per ha de meeste kosten gemaakt voor personeel in eigen dienst.

- De E- resp. WV-regeling was gemiddeld per ha het hoogst bij de grote bedrijven.

- Bij de kleine bedrijven zijn de diverse berekende lonen voor arbeidsuren van eigenaar, ANWB-landgoedkampeerders, etc. duidelijk het hoogst geweest.

- De middelgrote bedrijven hebben gemiddeld per ha de hoogste kosten gehad voor aan derden uitbesteed werk.

- Bij de middelgrote bedrijven zijn de bewerkingskosten (arbeidslonen + werk door derden + werktuigkosten) vermeerderd met de kosten van de verbruikte grond- en hulpstoffen (= subtotaal) het hoogst, evenals de kosten van beheer, leiding en toezicht.

opbrengsten: - De kleine bedrijven hebben gemiddeld per ha meer dunningshout en veel minder

hout uit eindkap op stam verkocht dan de middelgrote en grote bedrijven die het hout veel meer geveld hebben verkocht.

- De recreatie-opbrengsten zijn bij de kleine bedrijven het hoogst waarschijnlijk in samenhang met de meerdere diverse berekende lonen in deze grootteklasse.

- Bij de gemiddeld per ha ontvangen subsidies en bijdragen blijkt dat de middelgrote bedrijven het meest gebruik hebben gemaakt van de subsidie voor onrendabele werkzaamheden en de arbeid in het kader van de WSW-regeling en de grote bedrijven het meest van de E-regeling.

- De kleine bedrijven hebben het minst gebruik gemaakt van alle subsidieregelingen.

- De middelgrote bedrijven hebben naast hun gebruikelijke opbrengsten gemiddeld per ha de meeste incidentele nevenopbrengsten gerealiseerd.

Opbrengsten in gld/ha	<u>driejaarlijkse gemiddelden</u>				
	75 t/m 77 23123 ha	76 t/m 78 23128 ha	77 t/m 79 23138 ha	1978 23231 ha	1979 23242 ha
Houtopbrengsten:					
op stam: dunning	.	35	36	37	37
eindkap	.	35	30	42	19
brandschade	—	9	1	2	1
	67	79	67	81	57
geveld: dunning	.	41	40	41	31
eindkap	—	12	10	11	8
	54	54	50	52	39
totaal houtopbrengsten	121	133	117	133	96
Overige bedrijfsopbrengsten:					
kerstbomen en -groen	.	8	8	8	10
recreatie	8	9	9	7	14
overige	—	3	2	3	2
	18	20	20	18	26
Subsidies en bijdragen:					
openstelling/bosbijdr.	57	72	85	86	87
onrend.werkz. (75%)	1	5	12	13	19
(her)bebossing	21	18	18	17	21
WSW-regeling	3	4	6	5	5
E/WV-regeling	74	95	84	102	49
overige	1	1	1	1	1
	157	195	206	224	182
Opbrengsten totaal	296	348	343	375	304
Incidentele nevenopbrengsten	3	7	12	12	15
Negatief bedrijfsresultaat	87	84	102	103	124
Totaal	386	439	457	490	443

- Het negatieve bedrijfsresultaat was gemiddeld per ha het kleinst bij de grote bedrijven terwijl dit ongeveer even hoog was bij de kleine en middelgrote bedrijven.

Bedrijfsuitkomsten per regio

Bij een indeling van de bedrijven naar regio waren de bedrijfsuitkomsten over 1979 zoals vermeld in tabel 4, waarbij de volgende punten opvallen:

kosten: - De arbeidskosten inclusief sociale lasten van de E-regeling waren gemiddeld per ha het hoogst in de regio Noordoost; de laagste totale arbeidskosten werden waargenomen in de regio Zuid.

- In het noordoosten van Nederland werden er gemiddeld per ha iets minder werkzaamheden aan derden uitbesteed dan in het centrum en zuiden van Nederland.

- De werktuigkosten waren gemiddeld per ha het

laagst in de regio Zuid; in samenhang met een iets lagere arbeidsbezetting in deze regio was er evenals voorgaande jaren een kleiner machinepark aanwezig.

- In de regio Centrum zijn de totale kosten van grond en houtopstand gemiddeld per ha het laagst; dit komt doordat daar praktisch geen waterschapslasten behoeven te worden betaald.

- De kosten van beheer, leiding en toezicht waren gemiddeld per ha het laagst in het zuiden van Nederland, waarschijnlijk samenhangend met de laagste bewerkingskosten vermeerderd met de kosten voor verbruikte grond- en hulpstoffen in deze regio.

opbrengsten: - De houtopbrengsten van op stam verkocht dunningshout waren in de regio Noordoost het hoogst; de houtopbrengsten uit eindkap waren in de regio Centrum het hoogst zowel van op stam als geveld verkocht hout.

- De laagste opbrengsten van het geveld verkochte dunningshout en het hout uit eindkap waren ge-

Tabel 2 Geaggregeerde bedrijfsresultaten over 1979 van het totale particuliere bosbezit groter dan 50 ha

Kosten		Opbrengsten	
Arbeidskosten:		Houtopbrengsten:	
loon eigen personeel	f 4.961.000	op stam	f 2.994.000
loon E/WV-regeling	f 2.721.000	geveld	f 1.888.000
diverse berekende lonen	<u>f 1.590.000</u>		
totaal arbeidskosten	f 9.272.000	totaal houtopbrengsten	f 4.882.000
		Overige bedrijfsopbrengsten	f 1.171.000
Werk door derden	f 2.152.000	Subsidies en bijdragen	<u>f 9.030.000</u>
Werktuigkosten	f 1.258.000		
Grond- en hulpstoffen	<u>f 1.139.000</u>		f 15.085.000
Subtotaal	f 13.821.000		
Bosbedrijfsgebouwen	f 89.000	Incidentele nevenopbrengsten	f 621.000
Grond- en houtopstand	f 1.325.000	Bedrijfsresultaat (negatief)	f 5.063.000
Beheer, leiding en toezicht	f 5.344.000		
Overige bedrijfskosten	<u>f 188.000</u>		
Totaal	f 20.767.000	Totaal	f 20.767.000

Tabel 3 Bedrijfsresultaten van particulier bosbezit, gemiddeld per ha over 1979 per grootteklasse

	50-100 ha	100-250 ha	250 ha e.m.
Aantal bedrijven	24	34	33
Totale oppervlakte (ha)	1660	5270	16.312
Kosten per ha:			
Arbeidskosten:			
loon eigen personeel	f 93	f 135	f 107
loon E/WV-regeling	f 30	f 43	f 71
div. berek. lonen	<u>f 79</u>	<u>f 32</u>	<u>f 11</u>
	f 202	f 210	f 189
Werk door derden	f 35	f 59	f 37
Werktuigkosten	f 18	f 42	f 26
Grond- en hulpstoffen	<u>f 19</u>	<u>f 22</u>	<u>f 22</u>
Subtotaal	<u>f 274</u>	<u>f 333</u>	<u>f 274</u>
Bosbedrijfsgebouwen	f 1	f 2	f 2
Grond- en houtopstand:			
grond/watersch.	f 25	f 22	f 19
heffing Bosschap	f 4	f 3	f 3
bosbrandverzekering	<u>f 5</u>	<u>f 3</u>	<u>f 4</u>
	f 34	f 28	f 26
Beheer, leiding en toezicht:			
eigen beheerspersoneel	f 27	f 66	f 56
beheer door derden	f 43	f 39	f 29
berek. sal. eigenaar	f 16	f 29	f 12
afschr. + rente beh.pl.	f 10	f 12	f 6
ov. beheerskosten	<u>f 2</u>	<u>f 3</u>	<u>f 4</u>
	f 98	f 149	f 107
Overige bedrijfskosten	<u>f 7</u>	<u>f 3</u>	<u>f 4</u>
Totaal kosten	f 414	f 515	f 413

middeld per ha geregistreerd in het zuiden van Nederland.

- De gemiddeld per ha ontvangen subsidie voor onrendabele werkzaamheden was het laagst in de regio Noordoost en het hoogst in de regio Zuid; voor de (her)bebossingssubsidie was dit het laagst in het zuiden van Nederland.

- De WSW-regeling kwam alleen voor in de regio Noordoost terwijl de E- resp. WV-regeling in deze regio ook het grootste aandeel voor haar rekening had genomen.

Samenvatting

In het kort samengevat komen we voor de resultaten van het jaar 1979 tot de volgende conclusies:

- De arbeidskosten inclusief sociale lasten zijn als gevolg van het vervallen van de E-regeling (voorna-

melijk in de regio Noordoost) gemiddeld per ha in sterke mate gedaald en waren het laagst in de regio Zuid. De middelgrote bedrijven hadden gemiddeld per ha de meeste kosten voor personeel in eigen dienst.

- Uitbesteding van werkzaamheden aan derden kwam het meest voor bij de middelgrote bedrijven en regionaal gezien in het Centrum van Nederland.

- De bewerkingskosten (arbeidskosten + werk door derden + werktuigkosten) vermeerderd met de kosten voor grond- en hulpstoffen waren het hoogst bij de middelgrote bedrijven en het laagst in de regio Zuid. Waarschijnlijk hangt hiermee samen dat de kosten van "beheer, leiding en toezicht" ook het hoogst waren bij de middelgrote bedrijven en het laagst in de regio Zuid.

- De totale houtopbrengsten zijn gemiddeld per ha fors gedaald, vooral door een grote achteruitgang van het zowel op stam als geveld verkochte hout uit eindkap en door een vermindering van het geveld verkochte dunningshout.

- Ondanks een lichte verhoging van de subsidie voor onrendabele werkzaamheden en de herbebossingssubsidie zijn de gemiddeld per ha ontvangen subsidies gedaald; dit werd veroorzaakt door het aflopen van de E-regeling.

- Het bedrijfstekort is weer toegevoegd en wel tot een bedrag van f 124,- gemiddeld per ha, waarbij de grote bedrijven financieel gezien gemiddeld het minste verlies per ha hebben geleden.

	50-100 ha	100-250 ha	250 ha e.m.
Aantal bedrijven	24	34	33
Totale oppervlakte (ha)	1660	5270	16.312
Opbrengsten per ha:			
Houtopbrengsten:			
op stam: dunning	f 51	f 31	f 34
eindkap	f 2	f 20	f 26
brandschade	<u>f 1</u>	<u>f 1</u>	<u>f 0</u>
	f 54	f 52	f 60
geveld: dunning	f 12	f 36	f 35
eindkap	<u>f 21</u>	<u>f 10</u>	<u>f 3</u>
	<u>f 33</u>	<u>f 46</u>	<u>f 38</u>
totaal houtopbrengsten	f 87	f 98	f 98
Overige bedrijfsopbrengsten			
kerstbomen en -groen	f 3	f 18	f 8
recreatie	f 31	f 6	f 11
overige	<u>f 1</u>	<u>f 5</u>	<u>f 2</u>
	f 35	f 29	f 21
Subsidies en bijdragen:			
bosbijdrageregeling	f 86	f 88	f 87
onrend. werkz. (75%)	f 17	f 29	f 14
(her)bebossing	f 16	f 21	f 22
WSW-regeling	f 0	f 16	f 2
E/WV-regeling	f 24	f 44	f 60
overige	<u>f 1</u>	<u>f 2</u>	<u>f 1</u>
	<u>f 144</u>	<u>f 200</u>	<u>f 186</u>
Opbrengsten totaal	f 226	f 327	f 305
Incidentele nevenopbrengsten	f 0	f 31	f 11
Negatief bedrijfsresultaat	<u>f 148</u>	<u>f 157</u>	<u>f 97</u>
Totaal	<u>f 414</u>	<u>f 515</u>	<u>f 413</u>

Tabel 4 Bedrijfsresultaten van particulier bosbezit, gemiddeld per ha over 1979 per regio

	Noordoost	Centrum	Zuid '1)
Aantal bedrijven	32	31	26
Totale oppervlakte (ha)	8386	6894	7673
Kosten			
Arbeidskosten:			
loon eigen personeel	f 124	f 114	f 104
loon E/WV-regeling	f 90	f 34	f 18
div. berek.lonen	<u>f 30</u>	<u>f 38</u>	<u>f 21</u>
	f 244	f 186	f 143
Werk door derden	f 32	f 54	f 46
Werktuigkosten	f 37	f 33	f 16
Grond- en hulpstoffen	<u>f 23</u>	<u>f 25</u>	<u>f 16</u>
Subtotaal	f 336	f 298	f 221
Bosbedrijfsgebouwen	f 2	f 2	f 1
Grond- en houtopstand:			
grond/watersch.	f 34	f 5	f 23
heffing Bosschap	f 4	f 4	f 3
bosbrandverzekering	<u>f 4</u>	<u>f 3</u>	<u>f 5</u>
	f 42	f 12	f 31
Beheer, leiding en toezicht:			
eigen beheerspers.	f 61	f 54	f 44
beheer door derden	f 35	f 44	f 24
berek. sal. eigenaar	f 11	f 21	f 23
afschr. + rente beh. pl.	f 11	f 7	f 7
over. beheerskosten	<u>f 3</u>	<u>f 5</u>	<u>f 1</u>
	f 121	f 131	f 99
Overige bedrijfskosten	<u>f 3</u>	<u>f 6</u>	<u>f 4</u>
Totaal kosten	f 504	f 449	f 356

Tentoonstellingen, demonstraties, congressen

Van 12 tot 15 mei 1981 wordt in Kassel, West-Duitsland de *8e KWF Tagung* georganiseerd. De bijeenkomst is tweeledig en bestaat uit een congres en een machinedemonstratie.

Het onderwerp van het congres is de bosaanleg in het middelgebergte. De excursie langs de machinedemonstratieobjecten duurt anderhalve dag. Deze demonstratie biedt een overzicht welke machines in West-Duitsland beschikbaar zijn. Excursiepunten zijn o.a. bodemvoorbereiding voor natuurlijke verjonging, bosaanleg, houtoogst in dunningen met machines en mechanische en chemische bosverzorging.

De excursies vinden plaats op woensdagmiddag 13 mei en donderdag 14 mei de gehele dag, het congres op dinsdag 12 mei en woensdagochtend. Op vrijdag 15 mei is het mogelijk een rondhoutsorteerbedrijf te bezoeken. De kosten voor de KWF Tagung bedragen

DM 50,- en de excursiekosten DM 25,-.

Nadere inlichtingen en aanmeldingen voor 14 april 1981 bij: Kuratorium für Waldarbeit und Forsttechnik, Postfach, D6114 Gross Umstadt, West-Duitsland, tel. 09-4960782017.

Van 10 tot 14 juni 1981 vindt de tweejaarlijkse *Elmia bosbouwtenoonstelling* plaats in Jönköping Zweden. Hier worden zowel een tentoonstelling als een congres en een demonstratie van machines geboden. Het congres heeft de verruiming van de activiteiten van zagerijen tot onderwerp. Op de tentoonstelling worden houtbewerkingsmachines en een zagerij getoond. De demonstratie in een bosgebied 35 km van Jönköping biedt een overzicht van de huidige Scandinavische machines voor gebruik zowel in kleinschalige operaties als in de grootschalige.

Nadere inlichtingen zijn verkrijgbaar bij: Elmia AB, Box 6066, S 550 06 Jönköping, Zweden, tel. 09-4636119060.

	Noordoost	Centrum	Zuid ¹⁾
Aantal bedrijven	32	31	26
Totale oppervlakte (ha)	8386	6894	7673
Opbrengsten			
Houtopbrengsten:			
op stam: dunning	f 50	f 29	f 30
eindkap	f 17	f 29	f 11
brandschade	<u>f 0</u>	<u>f 0</u>	<u>f 2</u>
	f 67	f 58	f 43
geveld: dunning	f 34	f 37	f 24
eindkap	<u>f 8</u>	<u>f 14</u>	<u>f 0</u>
	f 42	f 51	f 24
totaal houtopbrengsten	f 109	f 109	f 67
Overige bedrijfsopbrengsten:			
kerstbomen en -groen	f 15	f 11	f 2
recreatie	f 8	f 13	f 22
overige	<u>f 1</u>	<u>f 5</u>	<u>f 1</u>
	f 24	f 29	f 25
Subsidies en bijdragen:			
bosbijdrageregeling	f 92	f 89	f 79
onrend. werkz. (75%)	f 12	f 20	f 27
(her)bebossing	f 20	f 28	f 12
WSW-regeling	f 15	f 0	f 0
E/WV-regeling	f 79	f 27	f 17
overige	<u>f 1</u>	<u>f 2</u>	<u>f 1</u>
	f 219	f 166	f 136
Opbrengsten totaal	f 352	f 304	f 228
Incidentele nevenopbrengsten	f 6	f 25	f 13
Negatief bedrijfsresultaat	<u>f 146</u>	<u>f 120</u>	<u>f 115</u>
Totaal	f 504	f 449	f 356

¹⁾ De regio Zuid is gevormd door uit de oorspronkelijk gehanteerde regio "Rest van Nederland" 2 bedrijven te elimineren welke niet in de bosgebieden Zuid-Nederland en Zuid-Limburg liggen. Hierdoor ontstond een herkenbare regio "Zuid".

Oproep

*Preadvies R. A. A. Oldeman
Studiekringdag 1980*

Abusievelijk is het originele exemplaar met de originele tekeningen van het preadvies Oldeman bij de rond te zenden stapel gevoegd. Prof. Oldeman stelt het zeer op prijs deze tekeningen terug te ontvangen.

Indien één van de lezers in het bezit mocht zijn van de originelen, wordt deze vriendelijk verzocht ze te retourneren aan:

Prof. dr. R. A. A. Oldeman
Vakgroep Bosteelt LH
Postbus 342
6700 AH Wageningen

Houtzagers

Zoals bekend is "Houtzagers": Houtteelt der gematigde luchtstreek, 2 delen, Het bos en De houtsoorten, sinds lange tijd uitverkocht. Ir. G. van Tol, medewerker van "De Dorschkamp", zou echter graag in het bezit komen van dit standaardwerk.

Mochten er onder de lezers zijn die dit werk van de hand willen doen, dan houdt de heer Van Tol zich graag aanbevolen. Opgave graag aan de redactie (tel. 08370-19050).